कतक - निर्मली

कतकं शीतलं प्राहुः तृष्णाविषविनाशनम्।
नित्रोत्थरोगवध्वंसि विधिनाऽञ्जनयोगतः।।
कतक्य फलं तिक्तं चक्षुर्ष्य पित्तलं मृदु।
वारिप्रसादनं कृच्छ्रशर्करामऽश्मरीञ्जयेत्।। **(Dhn)**

Kataka is sitala, cures trsna, visha, netra roga and can be used as anjana.

Its phala is tikta in rasa, mrdu, caksushya, increases pitta, is variprasadana, cures mutrakrcchra, sarkara and asmari.

कतकः कटुतिक्तोष्णश्चक्षुष्यः क्रिमिदोषनुत्।
रुचिकृच्छ्रलदोषघ्नो बीजमम्बुप्रसादनम्।। **(Rjn)**

Kataka is katu, tikta in rasa, usna in veerya, caksushya, ruci kara, doshaghna, cures krmi. Its bija is ambu prasadana (purifies water).

कतकस्य फलं नेत्र्यं जलनिर्मलताकरम्।
वातश्लेष्महरं शीतं मधुरं तुवरं गुरु।। **(Bpn)**

Katakasya phala is madhura, tuvara in rasa, guru in guna, sita in veerya, alleviates vata and slesma, is netrya and jala nirmala kara.

कतकस्य च मूलं तु सर्वकुष्ठहरं परम्।। (बा॰ नि॰ र॰)

Its mula is considered the best to cure sarva kustha.

कषायमधुरं शीतंऽऽशुदिृष्टिप्रसादनम्।
विकासि ह्लादनं स्निग्धं कनकं फलम् ।।
(काश्यपसंहिता-कल्पस्थान)

Kanaka phala is akshaya, madhura in rasa, snigdha in guna, sita in veerya, drsti prasadana, vikasi and hladana.